



## Verloren vrijpostigheid

- Het concept 'achter elke ontmaskering ontstaat nieuwe macht' ontnemt de Verlichting haar kracht. Nietzsche zei al de moderne mens wordt moe van zichzelf.
- De moraal behoeft een voorbeeld zodat de theorie ook te praktiseren is. Diogenes leeft zijn moraal. Hij is de cynicus

Maieutiek\_2019\_kritiek van cynische rede\_4



## Diogenes de kynicus

Omdat Plato het denken optilt naar een onmogelijke abstractie komt Diogenes met het tegendeel. Kynisme komt van honds. Socrates was vrijpostig en werd veroordeeld om zijn bederven van de jeugd. Plato's oplossing is het bouwen van een staat waarin dat niet kan gebeuren (de macht), Diogenes kiest de satire en de radicale levende kritiek (de nar).

Maieutiek\_2019\_kritiek van cynische rede\_4



## Wie is er nu gek?

Waar de kynicus zich fysiek ontremd lijkt te gedragen is hij ascetisch consequent. De macht die hij kritiseert daarentegen lijkt rationeel en serene, maar is in haar verdediging ontremd: geweld en moord zijn niet uitgesloten. (Fundamentalisme, Erdogan, Xi Jinping) De materialiteit moet zich wapenen tegen het verhevene in het rationalisme.(157/185)

Maieutiek\_2019\_kritiek van cynische rede\_4



## Innerlijke tegenstrijdigheid

De moderne mens is verlicht geïntegreerd zegt Sloterdijk, wat erin resulteert dat hij met zijn hoofd zich verzet tegen zijn lichaam en vise versa. Ook binnen maatschappelijke rollen zijn dit soort dubbelzinnigheden aan de hand. ( hij noemt spionage als voorbeeld, maar ook beroepsgroepen in adviescommissies en politieke partijen)

Maieutiek\_2019\_kritiek van cynische rede\_4



## Ruimte(s) voor (neo) kynisme

1. Stad,
2. Carnaval,
3. Universiteiten,
4. Bohème.

Maieutiek\_2019\_kritiek van cynische rede\_4



## 1 Kynisme in de stad, Duitsland

- Kynisme hoort bij de stad, daarom heeft Duitsland geen traditie op dat vlak. (Heine noemt o.a. Lessing en Luther)
- Wat voor Sloterdijk kenmerkend lijkt is in ieder geval een vitaliteit die niet alleen iets verwerpt, maar er ook een kracht tegenover stelt. (171/204)

Maieutiek\_2019\_kritiek van cynische rede\_4



## 2 Carnaval

Het oude carnaval was de surrogaatrevolutie voor de armen. Men koos een narrenkoning die een dag en een nacht lang regeerde over een wereld waar alles principieel op zijn kop stond. (...) De klassenmaatschappij kan nauwelijks buiten de omgekeerde wereld en de dagen van dolle dwaasheid – zoals blijkt uit het carnaval in India en Brazilië. (172/205)

Maieutiek\_2019\_kritiek van cynische rede\_4



## 3 Universiteiten

“In het burgerlijk tijdperk waren de jaren aan de universiteit voor de studenten een tijd van uitstel vóór de ernst van het leven, een tijd waarin je je vrijheden kon veroorloven voordat je begon aan een carrière, een geordend bestaan. (...) De 'oude heren' trokken zich slechts voor de schijn de haren uit het hoofd en constateerden met stiekeme genoegdoening dat hun lieve zoontjes hetzelfde deden als zij. (172/205)

Maieutiek\_2019\_kritiek van cynische rede\_4



## 4 Bohème

Bohème schept een ruimte tussen vrijheid en burgerlijke samenleving in.  
“voor de grote meerderheid bleef dit milieu een overgangsfase, een ruimte voor een leven op proef, los van de normen. Men maakte daar gebruik van de vrijheid om het 'nee' tegen de burgerlijke samenleving zo lang af te reageren totdat het door een (misschien) meer volwassener 'ja, maar' werd vervangen.”  
(173/206)

Maieutiek\_2019\_kritiek van cynische rede\_4



## Waarom volstaat dit niet?

“Onder onze ogen zijn de steden veranderd in vormeloze klompen waar vervreemde verkeersstromen de mensen transporteren naar de diverse schouwtonelen van hun geslaagde en mislukte pogingen tot leven. Carnaval betekent allang niet meer de 'omgekeerde wereld', maar een vlucht uit een chronisch op zijn kop staande wereld vol dagelijkse absurditeiten naar intacte werelden van verdoving. Van de bohème weten we dat ze op zijn laatst sinds Hitler dood is, en in haar uitlopers in de subculturen heerst niet zozeer een vrijpostige grilligheid als wel de gedepimeerde stemming van de aftocht. En wat de universiteiten betreft – ach, laten we daarover maar zwijgen!”

Maieutiek\_2019\_kritiek van cynische rede\_4



## Het gevolg is cynisme

“Deze verminking van de vrijpostige impulsen wijst erop dat de maatschappij een stadium van georganiseerde ernst heeft bereikt, waar de speelruimten voor geleefde verlichting steeds meer worden dichtgetimmerd. (173/207)  
“De provocaties lijken uitgeput, men heeft alle bizarre manieren van het modern-zijn al uitgeprobeerd.” (174/207)

Maieutiek\_2019\_kritiek van cynische rede\_4



## Oorlogen

De eerste wereldoorlog was behalve een strijd ook een uitbarsting van gevoelens. De basis is een behoefte aan catastrofe, (Fromm) maar die werd ook ingelost. "Toen leefden we echt!"

Pas daarna ontstaat de omkering van kynisme naar cynisme. De eerste wereldoorlog eindigt, maar in de nasleep ervan komt de catastrofe weer in zicht, maar nu minder naïef.

Men leeft pas echt in het zicht van de naderende dood.

Maieutiek\_2019\_kritiek van cynische rede\_4



## Het is nog nooit zo goed geweest

"De moderniteit verliest samen met haar vitaliteit het vermogen onderscheid te maken tussen crisis en stabiliteit. Er komen geen positieve ervaringen meer op, geen gevoel dat het bestaan zich kan verwijderen naar een onafzienbaar verre, vaste horizon zonder uitgeput te raken. (...) Zelfs de geboren optimisten beginnen Luther te citeren, die zei dat hij vandaag nog een appelboompje zou planten, zelfs als hij wist dat morgen het einde aan de wereld kwam. Perioden van chronische crisis eisen van de menselijke levenswil dat hij permanente onzekerheid accepteert als onvermijdelijke achtergrond van zijn streven naar geluk.

Maieutiek\_2019\_kritiek van cynische rede\_4



## Tijd voor kynisme

"Dan wordt het tijd voor kynisme; dat is de levensfilosofie van de crisis. Alleen met dit wapen in de hand blijft geluk in het ongewisse mogelijk. Het kynisme leert ons inperking van de eisen, wendbaarheid, alertheid, luisteren naar wat het moment te bieden heeft. Het weet dat elke verwachting van vaste carrières en elke verdediging van sociale bezitsverhoudingen verstrikt zullen raken in een bestaan 'als zorg'." (181/217)

(...) Nooit eerder hebben mensen die het zo goed hadden zo sterk in afbraakstemming verkeerd." (181/218)

Maieutiek\_2019\_kritiek van cynische rede\_4



## Moralisme en amoralisme

"Op die manier zijn de fronten tussen moralisme en amoralisme in eigenaardige zin omgedraaid. Het eerste bevordert, ondanks alle goede bedoelingen, het klimaat van negativisme, het tweede doet zich lichtzinnig of boosaardig voor, maar verbetert het moreel enorm. En deze amorele vrolijkheid is wat ons als verlichters moet meeslepen naar het voorchristelijke, het cynische gebied. Wij zijn al zo ver dat geluk ons voorkomt als politiek onfatsoen." (183/220)

Maieutiek\_2019\_kritiek van cynische rede\_4

